

Година III.

София, 5 априлъ 1919 г.

Брой 225.

АБОНОИМЕНТЪ:
За България 1 год. 20 л.
6 м. 12 л.
За странство . 40 л.

Единъ број 20 стот.

Телефон № 358.

ДОБРУДЖА

ОРГАНЪ НА ЦЕНТРАЛНИЯ ДОБРУДЖАНСКИ НАРОДЕНЪ СЪВЕТЪ

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ
Съдържание по спорове
Адрес: в. Добруджа, клошевъ
Черна Цапана № 1.
Излиза.
срда и скоба
Ръководител е се пръвото.

Д-р И. Ст. Нюстендиалиевъ.

Какво управление желае Добруджа.

Една дописка на букурешкия кореспондентъ на вѣстникъ „Temp“ се занимава съ положението въ Добруджа и се стреми да докаже, че пъстрото население на тая областъ желае да биде управлявано отъ ромънска властъ. По тоя случай мислите, които развива уважаемиятъ кореспондентъ, мисли навърно външни нему въ Букурещъ, заслужаватъ да бѫдатъ отбългъзани.

Народностната карта на Добруджа, споредъ кореспондента, е най-тъстата въ цѣлия свѣтъ. И тази етническа мозайка заслужавала да биде по-добре позната отъ хората, които върватъ, че могатъ да разрѣшатъ на сполуки, съ компромиси деликатните въпроси относно балканските граници. Трѣба да се има съмѣстьта да се каже, че приложено по абсолютенъ начинъ, правото на народите да разполагатъ сами съ себе си ще създаде въ тези области само хаосъ. Касае ли се за Добруджа, или за граничната съ Дунава и населена съ ромъни България (?), или за тимошката долина, или обратно за Темешварското бавство, скоро се убѣждаваме, че въ интереса на самите народности, политическиятъ необходимост трѣба да минатъ прѣдъ етнографията. Така самъ кореспондентъ обосновава искането на ромъните да владѣятъ Добруджа въз основа на политическата необходимост, а не на подавляващето етническо наимощие.

Но скоро г. кореспондентъ се сепва и прѣлагатъ да се приложи въ Добруджа правилото: да се установи, кой е господствующиятъ елементъ въ областъта, и нему да се подчинятъ политически оstromвитъ отъ други народности. Приложено това правило за Добруджа, то водѣло, споредъ г. кореспондента, до едно неуспорвано отъ никого заключение: защото всѣки виждали, че въ интереса на самата тази моика отъ раси е да биде поставена подъ едно общо ромънско управление.

Това заключение навърно не се успорва отъ никого въ Букурещъ, и така уважаемиятъ кореспондентъ ще да е билъ въведенъ въ заблуждение. Но, ако той би си далъ труда — той, който обвинява дори мирната конференция, че разрѣшава „ai hasard“ — на сполуки балканските въпроси — да отиде въ Добруджа, самъ той би чулъ даже отъ устата на ромънски селяни, че и тѣ сѫ се отчали и бѣгатъ отъ това „общо ромънско управление“. А цѣлото население на Добруджа на два пъти въ общенародни събори, свикани свободно и редовно въ Бабадагъ, се проявяне върху управлението, което единствено може да осигури неговото свободно бѫдеще развитие. Добруджа

дъжанскиятъ селянинъ, както и той отъ самата Ромъния, още въ 1913 година, по случаи ромънското нашествие въ България, имаха възможност да видятъ съ очите си основа, което „господствующиятъ елементъ“ и отъ Добруджа, и отъ Ромъния — „чакоството“, не може и не желае да види — именно, че българскиятъ селянинъ живѣе гордо и свободно; и ромънскиятъ, както и добруджанскиятъ селянинъ завидиха и пожелаха да иматъ сѫдбата на българския селянинъ. — Нека кореспондентъ позапита въ Букурещъ, и нека прѣли разните впечатления, печетани въ вѣстници и списания прѣвъ есента на 1913 год. въ Ромъния, и той ще се увѣри, какво силно, какво обаждено и заразително впечатление е направилъ на ромънската армия не само живота на българския селянинъ отъ България, но даже и живота на срѣщнатите тукъ-тамъ въ България ромънци-прѣселници. И това впечатление се възлияше повече прѣвъ прѣмето на българската военна окупация въ Добруджа, която сближи българския войникъ съ добруджанския селянинъ отъ всички народности, и която имъ посочи, че тѣ, даже когато говорятъ на различни езици, сѫ си много по-блиски, отколкото въ Ромъния е селянина съ гражданица, селянина съ чокоя, даже и когато тѣ сѫ отъ сѫщата народностъ.

Затова цѣлото население на Добруджа, включително и ромъните, съ изключение на „господствующиятъ елементъ“, полиция, жандарми, и всевъзможната „плява“, или даси послужими съ единъ ромънски изразъ — всичката „мая“ на обществото, цѣлото осганало население прѣпочита свободния и демократиченъ режимъ на България прѣдъ ромънската олигархическа управия.

Кореспондентъ спомнява за „български чети, които кръстосятъ областъ“. Съ това той дава една атестация на французки и великобритански войски, които се грижатъ за осигуряване на реда и спокойствието въ Добруджа и затова оставяме за негова съмѣтка тая клевета и измислица. Но че Добруджа я кръстосятъ бѫжанци, хора отъ наимавлични народности, които у насъ търсятъ спасение отъ ромънския административни истискания — това прѣмълчава кореспонденцията, а то е отъ най-голяма важност за дногово, който желае да се опоназе съ настроението на добруджанското население.

Но, понеже кореспондентъ на в. „Temp“ може да се е опасявалъ да отиде въ Добруджа, за да види какво е тамъ настроението, той по това, което става въ Букурещъ, може да си състави едно понятие за онова, което става въ „отвѣдънската Ръ-

ижния.“ За тая цѣль той трѣбаше да се заинтересува за едно отъ най-новите решения на ромънските сѫдии. Въ Букурещъ военниятъ сѫдъ е осдилилъ пять измежду вѣстникарите, обвинени, че прѣвъ време на германската окупация сѫ сътрудничили въ германофилски вѣстници. Характеристично и чисто ромънското въ тая присъда е, че трима измежду осдигните, които сѫ ромъни, сѫ наказани по на пять години, а останалите двама сѫ осдигни по на десетъ годишенъ затворъ, защото единиятъ — Гросманъ, е еврей, а другиятъ — извѣстенъ писателъ и литературенъ критикъ, Карнабатъ, е отъ българско произходение, при все, че самъ той не знае български езикъ. Дори и ромънската преса, която трепери прѣдъ перспективата да се види обвинена въ „апология на прѣстъпниците“, или въ „сътрудничество съ враговете на отечеството“, се очудва отъ неправдата, защото съ нищо не се доказвало, че Гросманъ и Карнабатъ сѫ по-новчи отъ ромъните Славичъ или Димитреску, а даже отъ инкриминираниятъ статии се виждало обратното.

„Неможемъ да имаме, и нѣмаме право да искаемъ отъ чужденците повече чартиотизъмъ, отколкото отъ ромъните,“ пише единъ букурещки ежедневникъ и напира, че чуждото произходение на вѣстникарите трѣбва да биде едно смекчающе вината имъ обстоятелство. Тъй мисли пресата, така би мислилъ и всѣки здравъ умъ.

Но не така мисли въ Ромъния „правосѫдието.“ И тогава, една много малка стѫпка и ние ще разберемъ какво става въ Добруджа и какво може да мисли тамъ населението.

Ако „правосѫдието“ въ Букурещъ мисли така, както ни посочва горното рѣшение, то какъ мисли правосѫдието въ Добруджа и какъ ли пѣкъ мисли администрацията и полицията въ тази областъ, и въ послѣдствие, какъ се отнасятъ съ „пъстрата маса отъ народности“, която населява Добруджа?

Нѣколко думи за тая „пъстра маса“ ще кажемъ допълнително.

Борбата между Унгария и Ромъния.

„Опинионъ“ съобщава отъ Букурещъ: Ромъните, влизайки въ Трансильвания, срѣтатъ многобройни затруднения въ унгарската територия.

Маджарите завзели железните линии, мостовете, проходи.

Това съобщение е въ свръзка съ съдълчото съобщение на „Ендепанданъ“ отъ Римъ:

Намѣслилъ се въ Унгария чешки, ромънски и словашки войски се силиятъ да изолиратъ страната и да отрѣжатъ сношенията, и съ большевиците Русия.

Унгарскиятъ воененъ министъръ издава единъ декретъ за организацията на новата комунистическа унгарска армия.

Официалните италиански крѣгове манифестиратъ безспорното си относно посъдъните отъ последните събития въ Унгария.

Чехия и Югославия сѫ занети съ външната организация и едвамъ могатъ да отдѣлятъ внимание за навънъ. Италианскиятъ политически крѣгове сѫ на мнѣніе, че е необходима една бърза окупация на Унгария и той съ нови войски.

Новите събития въ Унгария ще създадатъ голъмъ затруднения на ромъните, особено въ ония територии, окупирани отъ ромънски войски, тъй като изглежда, че въ Унгария положението е много по-серозно, отколкото се мислѣше отначало. Движенето е взело много краенъ характеръ. Това се вижда отъ слѣдното съобщение на „Ендепанданъ“ отъ Парижъ: Споредъ пристигнали тукъ свѣдѣния, бившиятъ прѣсъдателъ на унгарската република графъ Кароли билъ арестуванъ или убитъ въ Будапеща.

Украински мемоаръ до конференцията.

Ромънско-украински спорове.

Прѣсъдателъ на украинската делегация въ мирната конференция Сидеренко е връчилъ слѣдния мемоаръ:

Народната република на западна Украина, която бѣ прокламирана на 19 октомври 1918 год. съ огледъ на етнографическиятъ граници, въ които живѣтъ само украинци или голъмъ украински мнозинства, страда тѣрорътъ много отъ поведението на дѣвъ съединени лѣгии — Полша и Ромъния, които съ силата на оръжието и съ нечувани средства простираха властта си въ нѣкои части на републиката.

Така, подъ претекстъ да възворятъ редъ и спокойствие въ старата австро-унгарска провинция Буковина, ромънските войски навлѣзоха въ Украина и я окупираха цѣлата, слѣдователно, тѣ лѣгии и чисто украинските земи на съверъ и съверо-изтокъ, между реките Днестъръ, Прутъ и Сереть. При съдѣствието на ромънските войски и въ името на ромънския краль прокламираха анексията на цѣла Буковина къмъ Ромъния. Осънь това, чрѣзъ най-жестоки срѣдства, между които и тягата, украинското и еврейското население се принуждава да се произнесе въ полза на тази анексия, и то даже на неромънските области въ Буковина. Украинската република трѣбва да се прѣдада отъ дѣствието противъ ромънските насили, отъ страха да не се намѣри въ положение на война съ съглашенските войски, отъ които ромънската армия е една частъ.

Ромънските войски сѫ навлѣзли и чисто украинските територии въ Украина, затова правителството на западната република съ най-голяма рѣдостъ посрѣдника изявленето на г-н Уйлсонъ, прѣдадено по радиотелеграфа, сѫщо и изявленето на първите министри на Англия, Франция и Италия и прѣдставителя на Японското правительство, споредъ които изявленията, само конференцията ще рѣши спорните териториални въпроси.

Моля украинската делегация да съобщи тази нота на компетентните крѣгове въ конференцията, та силиятъ отъ съюза, слѣдъ прѣдупрѣжденията, които вече сѫ направили, да взематъ по-строги мерки, за да накаратъ ромъните и поляците да чакатъ рѣшението на конференцията и да изтеглятъ войските си отъ териториите на нашата република.

Д-р Евгени Петрушевичъ, прѣсъдателъ на народния съветъ на западната Украинска република.

Ромжнските жестокости въ Добруджа.

Ангелъ Мановъ, от с. Мурсалъ-Кьой, Добришко, арестуванъ на 3 мартъ, е билъ вързанъ съ ръцъ на гърба и разкаранъ до с. Ениджа, Армутлии и Ези-Бей, отъ дѣто избѣгалъ. Отъ нанесенитъ му побои, той сега се лѣкува въ Варненска дѣржавна болница. Въ какво състояние е пристигналъ въ Варна се вижда отъ слѣдното:

Медицинско сандъктъство № 404.

Подписаній докторъ Ст. Титевъ, управителъ-лѣкаръ на Маринската дѣржавна болница, удостовѣрявамъ, че днесъ на 12 мартъ т. г. постъпилъ въ болницата Ангелъ Мановъ 24-годищъ, бѣжанецъ отъ с. Мурсалъ-Кьой, Добришко, записанъ въ приемната книга подъ № 1650, когото прѣгледахъ и констатирахъ слѣдното:

Болния разправя, че прѣди една седмица билъ битъ съ тояга отъ ромжнски стражари въ село Енидже, Добришка околия.

Той е срѣденъ рѣстъ и съ добре развито тѣлосложение. Гърдия и коремни органи нормални. По задната страна на тѣлото се виждатъ много напрѣчни синими (Ехимозисъ) разположени по гърба, кръста, бутоветъ и бедрата, каквото се забѣлѣзватъ и по задната страна на мишницата (Брахиумъ). Около китките на рѣстъ има и повърхностни охлувания на кожата. На място тѣзи синими се сливатъ, по гърбътъ къмъ плѣшките и задната страна на мишниците се забѣлѣзватъ отдѣлни напрѣчни петна, около 4—5 с. м. широки, обаче дължината имъ не може да се опредѣли точно, понеже се сливатъ съ съднитъ синими.

Заключение:

Отъ горѣзложеното заключавамъ, какво на болния Ангелъ Мановъ е нанесенъ силенъ побой съ тяло оржdie, като тояга или друго подобно. Изглежда, че той е билъ държанъ неподвижно тѣтъ, че само заднитъ части на тѣлото му сѫ билъ изложени на силнитъ удари. Ударитъ нанесени по тѣзи място сѫ били много, благодарение на което отдѣлните синими (Ехимозисъ) на всѣки ударъ сѫ се сливатъ и образуващи общи синими, особено силно проявени по кръста, бутоветъ и бедрата. Тѣзи синими датиратъ отъ около една седмица.

гр. Варна, 12 мартъ 1919 г.
Управ.-Лѣкаръ: (под.) Д-ръ Ст. Титевъ

Разказъ на Ангелъ Мановъ.

На 3 того, частъ бѣше около 2 и половина сутринята, на вратата ни се забѣлѣска силно. Трѣбаше да отворимъ. Бѣха ромжнски стражари и съ тѣхъ кметскиятъ намѣстникъ отъ селото ни и единъ ромжнски горски отъ селото Шахинджии. Шомъ влѣзоха, накараха ме да се обѣлѣка и да отида съ тѣхъ. На

запитването ми, защо ме търсѧтъ толкова късно, ми се отговори, че ме викалъ шефа. Напразно бѣха молбите ми да се отложи отиването ми сутринята. Изведенъ бѣхъ вънъ и рѣстъ ми вързаха задъ гърба съ вжже. Задедоха ме въ дома на кметския намѣстникъ Ионъ Балабанъ, по народностъ ромжнецъ. Тамъ заварихъ турчинъ Узунъ Али, отъ с. Шахинджии, той е около 40 год. Вързани бѣхме и двамата заедно съ вжже. Почнаха да ни биятъ. Двама стражари ме бѣскаха, до дѣто се уморяха, съ юмруци въ гърдите и челюстите. Отъ устата ми почна да тече кръвъ. Слѣдъ това, конвоирани отъ стражарите, тръгнахме къмъ село Ениджа, дѣто е община. Стигнахме къмъ 4 часа сутринята. Шомъ влѣзохме въ секцията, почна се бой. Шефътъ ми нанесе десетина плѣсника, отъ които зашемеденъ азъ паднахъ. Тамъ заварихъ Ангелъ Карапетровъ, 50 год., отъ с. Ениджа. Съ вързани рѣстъ отъ задъ, простирали бѣхъ на пода, слѣдъ което ми вързаха и краката о крака на единъ креватъ. Същото сториха и спрѣмо Ангелъ Карапетровъ: краката му бѣха вързани о сѫщия креватъ до монтъ. Почна се пакъ бой, които никога нѣма да забравя. Бити бѣхме по задните състрадания. Най-напредъ почнаха да ме биятъ съ волска жила. Всѣки биеше до дѣто се умори. Слѣдъ това бихъ Ангелъ Карапетровъ. До съмвane 3 пъти бѣхъ битъ съ волската жила и съ дърво: удряха дѣто заварятъ. Сегизъ-тогизъ вързаха рѣстъ ми и отпрѣтъ. Трѣбаше да забѣлѣваша още, че тѣ не се задоволяваха съ това краката да опиратъ на пода, ами вързаха краката ни и на горѣ о кревата за да висѣли, рѣстъ ми се подуха отъ вързането. Всичко това се придвижаваше съ най-мърсни псуви. Питаха ме, кждѣ съмъ билъ прѣзъ 1916 г. Отговорихъ имъ, че съмъ билъ въ България войникъ. По 9 часа сутринята виканъ бѣхъ отъ шефа за разслѣдане. Въ стаята, освѣнъ него, останаха още двама стражари. Още щомъ влѣзохъ въ стаята ми, той почна да ме псува. Питаха ме кждѣ съмъ билъ прѣзъ 1916 г. Отговорихъ му пакъ, че съмъ билъ войникъ въ България. Послѣ става и, като допира револвера си до гърдите ми, казахъ ми, че ще бѫда освободенъ, ако му дамъ 1000 лева. Азъ казахъ, че нѣма пари. Тогава той взема волската жила, накара

Съглашенето и Унгарсантъ събития.

„Фостъ“ съобщава отъ Атина: Съюзничитъ се безпокоятъ поради събитията въ Унгария и влиянието, което тия събития могатъ да иматъ въ съсѣднитъ държави — Ромжния, Полша и Чехия.

Животъ въ Добруджа.

Телеграфирано ни отъ Варна: Въ Агърдиларъ е изпратенъ за шефъ на жандармите единъ безподобенъ развратникъ Момиче или жена не сѫ могли да минатъ край него безъ да бѫдатъ обидени или злакани. Прѣди 15 дни подгони на улицата момичето Димитра Матеева на 18 години. Английскиятъ командантъ подпоручикъ, възмутенъ отъ това, арестува шефа. На 22 того шефътъ щѣль да заминава въ отпускъ за Тулча и публично заяви, че ще отвлѣче момичето, което отъ страхъ е избѣгало въ България.

Отъ Куртъ-Бунаръ съобщаватъ, че населението е безновѣично тормозено поради липсата на англійско команданство. Близо до селото шайка отъ въоружени турци е нападнала и ограбила на Коста Матеевъ 1000 лева. Ромжнските жандарми бездѣствуватъ по откриването на подобни обири.

Отъ Шабла, Балчишко, съобщаватъ, че на 27 мартъ шефътъ на жандармите, придруженъ отъ войници, е нападналъ и ограбилъ дрехи отъ Митю Баджаковъ, Паню Вълчановъ, Тодоръ Вълчановъ, Илия Баджаковъ и Тодоръ Павловъ. На 2 мартъ билъ арестуванъ жителъ Симеонъ Атанасовъ отъ иѣка въ си жандармерийски офицеръ, подъ предлогъ, че подстрекава на населението противъ ромжните и отканъ въ Балчикъ, придруженъ отъ офицера. Тамъ далъ 2000 лева на супрефекта и билъ освободенъ.

Тюркъ-Смилъ, Тутраканско, съобщава на селската полиция заплаща запасни тѣни, млади набори, едни съ свикване подъ знамената, а други, че въ навечерното на ромжнската мобилизация прѣзъ 1916 година сѫ биле въ България и изгубили ромжнското поданство за да ги изнудватъ. Така отъ Колю Петровъ е искалъ 800 лева. Постъдни измолилъ три дни срокъ да набави парите. На третия денъ, като видѣлъ, че се явили въ дома му двама жандарми, вѣроятно за парите или да го арестуватъ, Петровъ билъ принуденъ съ бѣгство да се спаси въ стара България.

Прѣдложено било на Илия Христовъ и Юранъ Мишковъ да се снабдятъ съ бѣлгарски паспорти, което извршили, обаче, на третия денъ съдѣль снабдяване съ паспорти шефътъ имъ заповѣда да се изселятъ заедно съ съмействата си. Жицитетъ имъ веднага се заели отъ прѣшълци ромжнски съмейства, дошли за колонизация отъ Ромжния.

Наредено е при издаване на билети за свободно мѣсто на храна да се плаща непрѣмънно съ ромжнски пари за такса на билета и, освѣтъ събрания уемъ отъ храната, която ще се мѣли, населението да дава по единъ килограмъ на шефа, нотаря и примаря, защото „и тѣ имѣли“.

На 15 мартъ т. г. шефътъ отива въ дома на Кюранъ Атанасовъ и, тѣрсейки ромжнски оржия и дрехи, забѣлѣзъ, че това съмейство за свои нужди имѣло нѣколко килограма вълна, задига и въ присѫствието на ридающи жени и дѣца си заминава.

Отъ санитарния фелдшеръ е издавана заповѣдъ и самъ той, придруженъ отъ стражаринъ, ходи отъ къща въ къща да отрѣгва коситъ на турски жени по причина, че имали петинстъ тифъ, какъвто въ сѫщностъ нѣма. Умрѣлата жителка Анифе Юсеинова хаджи Яхъовъ 90 год., подлекала на сѫщата операция и изденитъ отъ съмейството и на фелдшера дѣвъ кокошки спасили косата съня на покойната.

Отъ Османъ Фучиджиевъ сѫ взема 100 лева за да не му закарать болното момиче на лѣкуване въ тутраканска болница.

Прѣди нѣколко дни пристигна учитель, който, съ съдѣствието на шефа, състави списъкъ на всички дѣца бѣлгарчета и турчета (мажки и женски) отъ 7—14 год. възрастъ, обаче, самите дѣца враждебно посрѣдниха това изреждане на власигъ и никое не отиде изгълъни послѣдното. Учителятъ, склоненъ проментиранъ, както прѣдъ бѣлгарското тѣ и прѣдъ турското население, че, освѣнъ него, шефа, четиримата стражари, примаря (кмета), нотаря (съкретаря) и фелдшера, нѣма нито поединъ влѧхъ, разсѣдилъ се и затвори всички джамии и турски училища въ селото.

